

20.5.2017

(i) Printed Pages: 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

8	2	5	8
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	6
---	---	---	---

M.Ed. (Gen) 4th Semester Examination

1047

**EDUCATION FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT AND GLOBAL PEACE-IV**

(In All Mediums)

Paper : C-17 ESD-IV

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Note :- Attempt *one* question each form Units I to IV.
Unit-V (Q. No. 9) is compulsory. All questions
carry equal marks.

Unit-I

1. Discuss approached and strategies of educations for sustainable development. 7,7
2. What is the concept of global peace ? How can education act as an instrurent for global peace ? 6,8

Unit-II

3. Discuss role of individual in conservation of natural resources with examples. 14
4. Discuss ideas of Mahatma Gandhi and Martin Luther King regarding peace and human rights. 7,7

Unit-III

5. Discuss contribution of democracy and universal values in maintaining global peace. 7,7
6. What is the role of ICT and Media in creating awareness about human rights ? 7,7

Unit-IV

7. Discuss competencies in teachers for educating students for sustainable development. 14
8. Explain the concept of carbon foot printing and its impact on our life styles. 7,7

N-535

(2)

Unit-V

9. Write notes on the following :
 - (i) Nature of sustainable development.
 - (ii) Culture of Peace
 - (iii) Role of community for prevention of pollution.
 - (iv) Emotions and values in teachers for educating students. $4 \times 3\frac{1}{2} = 14$

N-535

(3)

Turn Over

हिन्दी माध्यम

Note :- इकाई-I से IV तथा प्रत्येक से एक-एक प्रश्न कीजिए।

इकाई-V अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

इकाई-I

1. सत्त्व विकास के लिए शिक्षा के उपगम तथा रणनीतियों का वर्णन कीजिए। 7.7
2. वैश्विक शान्ति की विचारधारा क्या है ? शिक्षा वैश्विक शान्ति के लिए उपकरण के रूप में कैसे कार्य करती है ? 6.8

इकाई-II

3. प्राकृतिक संसाधनों के संरक्षण में व्यक्ति विशेष की भूमिका का वर्णन उदाहरण सहित कीजिए। 14
4. शान्ति तथा मानव अधिकारों के संबंध में महात्मा गांधी तथा मार्टिन लूथर किंग के विचारों का वर्णन कीजिए। 7.7

इकाई-III

5. वैश्विक शान्ति बनाये रखने में प्रजातन्त्र तथा सार्वभौमिक मूल्यों का योगदान बताइए। 7.7

N-535

(4)

6. मानव अधिकारों के संबंध में जागरूकता उत्पन्न करने में ICT तथा मीडिया की क्या भूमिका है ? 7.7

इकाई-IV

7. सत्त्व विकास के लिए छात्रों को पढ़ाने में शिक्षकों में प्रतियोगिता का वर्णन कीजिए। 14
8. कार्बन फुट प्रिंटिंग की अवधारणा का वर्णन कीजिए तथा हमारी जीवन-चर्या पर इसका प्रभाव बताइए। 7.7

इकाई-V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखिए :
 - (i) सत्त्व विकास की प्रकृति
 - (ii) शान्ति की संस्कृति
 - (iii) प्रदूषण रोकने में समुदाय की भूमिका
 - (iv) छात्रों को पढ़ाने में अध्यापकों की भावना तथा

मूल्य

4×3½=14

N-535

(5)

Turn Over

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- ਇਕਾਈ (I) ਤੋਂ (IV) ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਇਕਾਈ (V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ਟੀਕਰਣ ਅਤੇ ਚਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 7.7
2. ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕੀ ਹੈ? ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਉਪਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ? 6.8

ਇਕਾਈ-II

3. ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਕਰੋ। 14
4. ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 7.7

ਇਕਾਈ-III

5. ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਜਾਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੱਸੋ। 7.7
6. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ (ICT) ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ? 7.7

(6)

N-535

ਇਕਾਈ-IV

7. ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 14
8. ਕਾਰਬਨ ਫੁੱਟ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸੋ। 7.7

ਇਕਾਈ-V

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ :
 - (1) ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ
 - (2) ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ
 - (3) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਸਮੁਦਾਏ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
 - (4) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਮੁੱਲ

$4 \times 3\frac{1}{2} = 14$

N-535

(7)